

Putovní výstava o Jaroslavu Heyrovském, nositeli Nobelovy ceny za objev polarografie, s názvem Příběh kapky

Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, v.v.i. od roku 2009 připomíná prostřednictvím putovní výstavy široké laické veřejnosti život a vědeckou práci Jaroslava Heyrovského, dosud našeho jediného držitele Nobelovy ceny za chemii.

Výstava se snaží přiblížit návštěvníkům osobnost Jaroslava Heyrovského (20.12.1890-27.3.1967) nejen jako vědce, který svůj život věnoval chemii a po objevení polarografie vybudoval na Karlově univerzitě polarografickou školu, ale i jako běžného člověka, proto jsou na výstavě zveřejněny i některé informace a fotografie z jeho rodinného prostředí. Expozice vznikla z materiálů, které byly po dlouhá léta uloženy v ústavním archivu. Vedle téměř desítky různých polarografů z let 1924 až po 90. léta jsou to fotografie a písemné dokumenty, knihy a publikace a filmový materiál. Některé fotografie byly k pořízení kopií zapůjčeny rodinou Heyrovských. Pro výběr exponátů tým prohlédl téměř 10 kg písemných materiálů, více než tři stovky fotografií či diapozitivů a 6 km celuloidových filmů z 50. a 60. let. Spolu s desítkou přístrojů se zdálo, že materiálu k vytvoření výstavy bude dostatek. První přípravy začaly již počátkem roku 2008 a výstava měla svou komorní (co do rozsahu i trvání) týdenní předpremiéru v listopadu 2008 v rámci Týdne vědy a techniky organizované AV ČR v prostorách budovy na Národní třídě. U návštěvníků této akce vzbudila poměrně značný zájem, a tak se autorský tým (K. Stejskalová, M. Heyrovský, R. Kalvoda) rozhodl její uspořádání v roce 2009 dotáhnout do konce a nabídnout výstavu v rozpracovanější podobě a zpřístupnit ji širšímu publiku, tj. na několika místech. V roce 2009 byla výstava instalována v Pardubicích (*obrázek vpravo nahoře*), Brně a Praze, v roce 2010-11 potom opět v Praze (2x) a v Olomouci. Možnost navštívit některou ze šesti různých expozic již tak mělo okolo 6300 návštěvníků. V roce 2011 je výstava jednou z akcí ÚFCH JH, kterými se instituce zapojuje do oslavy *Mezinárodní roku chemie 2011*. Novými instalacemi budou tedy expozice na SPŠCHG v Ostravě-Zábřehu (květen-červen) a v Muzeu Vysočiny Jihlava (červenec-září). Počet výstav se tak přiblíží k číslu 8 !

Výstava má tři části: první část expozice je tvořena sadou deseti plakátů (formát A0 a A1), které s využitím fotografií a dokumentů přibližují návštěvníkovi život a vědeckou práci Jaroslava Heyrovského. Rodinou Heyrovských byly k pořízení kopií zapůjčeny fotografie z rodinného alba, z nichž některá fota dosud nebyla na veřejnosti prezentována. Řada fotografií, diapozitivů a písemných materiálů z archivu ústavu ilustruje výzkumnou práci J. Heyrovského a jeho týmu. Druhou část expozice tvoří přístroje (vývojová řada 9 -10 polarografů), skleněné polarografické nádoby, diapozitivy, se kterými polarografisté přednášeli, ukázky knih a publikací o polarografii v různých světových jazycích. Filmy zhotovené v 50. a 60 letech dokumentující Heyrovského výzkum jsou promítány v části expozice ve formě nekonečné smyčky. Výstava je doplněna doprovodným programem řady popularizačních přednášek nejen o Jaroslavu Heyrovském a jeho výzkumu v oboru polarografie, ale i o současné vědě a výzkumu v oboru fyzikální chemie, kterou se vědci v ÚFCH JH zabývají dnes.

Před autory expozice vždy stojí poněkud nelehký úkol, a to rozbalit, postavit a po té zase zabalit, převézt a znovu jinde instalovat expozici výstavy, a to vše vždy v naprosto odlišných prostorách! Tak například v Pardubicích a v Olomouci - ve vstupní hale budovy FCHT a PŘF jsou jen samé prosklené zdi, beton či železo. V planetáriu v Brně zase chybí pravé úhly, výstavní prostory jsou jaksí „dokulata“. Křížová chodba středověkého Karolina dýchá historií, až se jednomu tají dech. Každý prostor tak vtiskne výstavě nový příběh, což byla pro autory lákavá a zajímavá výzva, zvláště když jsou všichni profesí chemici a ne historici či výtvarníci. Výstava je již od července 2009 veřejnosti představována prostřednictvím denně aktualizovaných českých i anglických webových stránek (<http://www.jh-inst.cas.cz/heyrovsky>), kde si jejich návštěvník může např. spustit videopozvánku, ukázky

starých filmů a dočte se nejenom, co na ní bude možné vidět, ale i jaký doprovodný program bude možné navštívit. Výstavu doprovázejí přednášky o J. Heyrovském, které navštěvují převážně pedagogové se svými studenty (dosud bylo předneseno 25 přednášek a vyslechlo je 1480 zájemců). Organizátoři pro návštěvníky připravují i různé materiály (plakát, katalog a CD výstavy, zmenšené kopie 10 výstavních plakátů, pohledy s fotografiemi exponátů a expozic), které si zájemci mohou z výstavy odnést. Dalším bonusem je nulové vstupné na výstavu. Na nákladech na její uspořádání, spojených hlavně s jejím převozem, tiskem posterů, dalších materiálů a výrobou CD, se vedle ÚFCH JH (*výstava je jako informační nástroj součástí řešení projektu r.č. 2E08038 poskytovatele MŠMT v programu NPVII-Lidské zdroje zaměřeného na vzdělávání mládeže a popularizaci výsledků VaV veřejnosti; <http://www.jh-inst.cas.cz/3nastroje>) podíleli i partneři, kteří pro její uspořádání propůjčili své prostory (Přf a MFF Univerzity Karlovy v Praze, FCHT Univerzity Pardubice, Hvězdárna a planetárium M. Koperníka v Brně, Přf Univerzity Palackého v Olomouci, Úřad MČ Praha 8, SPŠCHG Ostrava) či přispěli finanční částkou na krytí části jejích nákladů (např. DataApex s.r.o., Merck s.r.o. Sigma-Aldrich, s.r.o., projekt NANOPIN, ATG, s.r.o., Bochemie Group, BorsodChem MCHZ, s.r.o.; Teva Pharmaceuticals ČR, s.r.o.).*

Putovní výstava Příběh kapky patří do řady popularizačních akcí, kterými ÚFCH JH pravidelně seznamuje zájemce o přírodní vědy z řad veřejnosti s vědou a výzkumem, který za zdmi budovy v Dolejškově ulici na Praze 8 běžně probíhá. Každoročně ústav při přednáškách, exkurzích, odborných stážích a praxích, které vědci pro studenty a pedagogy ze středních škol pravidelně pořádají, navštíví okolo 500 studentů. Autoři výstavy si slíbují, že počet zájemců o přírodní vědy, kteří se s historií ale i současným výzkumem tohoto akademického pracoviště seznámí prostřednictvím Příběhu kapky, zase o „kapku“ vzroste. Dosud pro to udělali a ještě udělají maximum!

Aktuální život výstavy lze sledovat na jejich stránkách s adresou

<http://www.jh-inst.cas.cz/heyrovsky>

Obrázek vlevo nahoře- výstava na Přf Univerzity Palackého v Olomouci (2010), obrázek vpravo nahoře- expozice v Brně na Hvězdárně (2009); obrázek vlevo dole - expozice v pražském Karolinu UK (2009); obrázek vpravo dole - výstava v Grábově vile v Praze 8 (2011).

